

# BHARTRUHARI SATAKA TRISATI - VAIRAAGYA SATAKAM

chūḍōttaṃsitachandrachārukālikāchañchachChikhābhāsvarō  
līlādagdhavilōlakāmaśalabhaḥ śrēyōdaśāgrē sphuran □  
antaḥsphūrjadapāramōhatimiraprāgbhāraṃ uchchāṭayan  
śvētaḥsadmani yōgināṃ vijayatē jñānapradīpō haraḥ □ 3.1 □

bhrāntaṃ dēśaṃ anēkadurgaviśamaṃ prāptaṃ na kiñchitphalaṃ  
tyaktvā jātikulābhimānaṃ uchitaṃ sēvā kṛtā niṣphalā □  
bhuktaṃ mānavivarjitaṃ paraḡrhēśvāśāṅkayā kākavat  
tṛṣṇē jṛmbhasi pāpakarmapiśunē nādyāpi santuṣyasi □ 3.2 □

utkhātaṃ nidhiśāṅkayā kṣititalaṃ dhātā girērdhātavō  
nistīrṇaḥ saritāṃ patirṇpatayō yatnēna santōṣitāḥ □  
mantrārādhanatatparēṇa manasā nītāḥ śmaśānē niśāḥ  
prāptaḥ kāṇavarāṭakō'pi na mayā tṛṣṇē sakāmā bhava □ 3.3 □

khalālāpāḥ sauḍhāḥ kathaṃ api tadārādhanaparairniḡṛhyāntar  
bāṣpaṃ hasitaṃ api śūnyēna manasā □  
kṛtō vittastambhapratihatadhiyāṃ añjalirapi  
tvaṃ āśē mōghāśē kima aparaṃ atō nartayasi mām □ 3.4 □

amīśāṃ prāṇānāṃ tulitavisinīpatrapayasāṃ  
kṛtē kiṃ nāsmābhirvigalitavivēkairvyavasitaṃ □  
yadāḍhyānāṃ agrē draviṇamadaniḥsañjñāmanasāṃ  
kṛtaṃ māvavrīḍairnijaguṇakathāpātaḥ api □ 3.5 □

kṣāntaṃ na kṣamayā ḡṛhōchitasukhaṃ tyaktaṃ na santōṣataḥ  
sōḍhō duḥsahaśītātāpapavanaklēśō na taptaṃ tapaḥ □  
dhyātaṃ vittaṃ aharnīśaṃ nityamitaprāṇairna śambhōḥ padaṃ  
tattatkarma kṛtaṃ yadēva munibhistaistaiḥ phalairvañchitāḥ □ 3.6 □

bhōgā na bhuktā vayaṃ ēva bhuktās  
tapō na taptaṃ vayaṃ ēva taptāḥ □  
kālō na yātō vayaṃ ēva yātāstrṣṇā  
na jīrṇā vayaṃ ēva jīrṇāḥ □ 3.7 □

balibhirmukhaṃ ākrāntaṃ palitēnāṅkitaṃ śiraḥ □  
gātrāṇi śīthilāyantē tṛṣṇaikā taruṇāyatē □ 3.8 □

vivēkavyākōśē vidadhati samē śāmyati tṛṣā  
pariṣvaṅgē tuṅgē prasaratitarāṃ sā pariṇatā □  
jarājīrṇaiśvaryaḡrasanaḡahanākṣēpakṛpaṇastrṣāpātraṃ  
yasyāṃ bhavati marutāṃ apyadhipatiḥ □ 3.81 □

nivṛttā bhōgēchChā puruṣabahumānō'pi galitaḥ  
samānāḥ svaryātāḥ sapadi suhr̥dō jīvitasamāḥ □  
śanairyaṣṭyutthānaṃ ghanatimiraruddhē cha nayanē  
ahō mūḍhaḥ kāyastadapi maraṇāpāyachakitaḥ □ 3.9 □

āsā nāma nadī manōrathajalā tṛṣṇātaraṅgākulā  
rāḡagrāhavatī vitarkavihagā dhairyadrumadhvaṃsinī □  
mōhāvartasudustarātigahanā prōttuṅgachintātaṭī  
tasyāḥ paragatā viśuddhaṃ alasō nandanti yōgīśvarāḥ □ 3.10 □

na saṃsārōtpannaṃ charitaṃ anupaśyāmi kuśalaṃ  
vipākaḥ puṇyānāṃ janayati bhayaṃ mē vimṛśataḥ □  
mahadbhiḥ puṇyaughaiśchiraparigr̥hītāscha viṣayā  
mahāntō jāyantē vyaṣanaṃ iva dātum viṣayiṅām □ 3.11 □

avaśyaṃ yātāraśchirataraṃ uṣitvāpi viṣayā  
viyōgē kō bhēdastyajati na janō yatsvayaṃ amūn □  
vrajantaḥ svātantryādatulaparitāpāya manasaḥ  
svayaṃ tyaktā hyētē śamasukhaṃ anantaṃ vidadhati □ 3.12 □

brahmajñānavivēkanirmaladhiyaḥ kurvantyahō duṣkaraṃ  
yanmuñchantyupabhōgabhāñjyapi dhanānyēkāntatō niḥspr̥hāḥ □  
samprātāna purā na samprati na cha prāptau dṛḍhapratyayān  
vāñChāmātraparigrahānapi paraṃ tyaktum na śaktā vyaṃ □ 3.13 □

dhanyānāṃ girikandarēṣu vasatāṃ jyōtiḥ paraṃ dhyāyatāmānandāśru  
jalaṃ pibanti śakunā niḥśaṅkaṃ aṅkēśayāḥ □  
asmākaṃ tu manōrathōparachitaprāsādavāpītaḡakrīḡā  
kānanakēlikautukajuṣāṃ āyuh paraṃ kṣīyatē □ 3.14 □

bhikṣāśataṃ tadapi nīrasaṃ ēkabāraṃ  
śayyā cha bhūḥ parijanō nijadēhamātram □  
vastraṃ viśīrṇaśatakhaṇḡamayī cha kanthā  
hā hā tathāpi viṣayā na parityajanti □ 3.15 □

stanau māṃsagranthī kanakakalaśāvityupamī  
mukhaṃ ślēṣmāgāraṃ tadapi cha śaśānkēna tulitam □  
sravanmūtraklinnaṃ karivaraśīraspardhi jaghanaṃ  
muhurnindyaṃ rūpaṃ kavijanaviśēṣairgurukṛtam □ 3.16 □

ēkō rāgiṣu rājatē priyatamādēhārdhahārī harō  
nīrāgēṣu janō vimuktalalanāsaṅgō na yasmātparaḥ □  
durvārasmarabāṇapannagaviṣavyābiddhamugdhō janaḥ  
sēṣaḥ kāmaviḍambitāna viṣayānbhōktuṃ na mōktuṃ kṣamaḥ □ 3.17 □

ajānandāhātmyaṃ patatu śalabhastīvradahanē  
sa mīnō'pyajñānādbaḍīsayutaṃ aśnātu piśitam □  
vijānantō'pyētē vayaṃ iha viyajjālaḥ  
na muñchāmaḥ kānāṃ ahaḥ gahanō mōhamahimā □ 3.18 □

trṣā śuṣyatyāsyē pibati salilaṃ śītamadhuraṃ  
kṣudhārtaḥ sālyannaṃ kavalayati māṃsādikalitam □  
pradīptē kāmāgnau sudṛḍhataṃ āliṅgati vadhūṃ  
pratīkāraṃ vyādhaḥ sukhaṃ iti viparyasyati janaḥ □ 3.19 □

tuṅgaṃ vēśma sutāḥ satāṃ abhimatāḥ saṅkhyātīgāḥ sampadaḥ  
kalyāṇī dayitā vayaścha navaṃ ityajñānamūḍhō janaḥ □  
matvā viśvaṃ anaśvaraṃ niviśatē saṃsāraḥ  
sandṛśya kṣaṇabhaṅguraṃ tadakhilaṃ dhanyastu sannyasyati □ 3.20 □

dīnā dīnamukhaiḥ sadaiva śīśukairākṛṣṭajirṇāmbarā  
krōśadbhiḥ kṣudhitairnirannavidhurā dṛśyā na chēdgēhinī □  
yāchñābhāṅgabhayēna gadgadagalatruṭyadvilīnākṣaraṃ  
kō dēhīti vadētsvadagdhaḥ jaṭharasyārthē manasvī pumān □ 3.21 □

abhimatamahāmānagranthiprabhēdapaṭīyasī  
gurutaraguṇagrāmābhōjasphuṭōjjvalachandrikā □  
vipulavilallajjāvallīvitānakuṭhārikā  
jaṭharapiṭharī duspurēyaṃ karōti viḍambanam □ 3.22 □

puṇyē grāmē vanē vā mahati sitapaṭachChannapālī kapāliṃ  
hyādāya nyāyagarbhadvijahutahutabhugdhūmadhūmrōpakaṅṭhē □  
dvāraṃ dvāraṃ praviṣṭō varaṃ udaradarīpūraṇāya kṣudhārtō  
mānī prāṇaiḥ sanāthō na punaranudinaṃ tulyakulyēsu dīnaḥ □ 3.23 □

gaṅgātaraṅgakaṇaśīkaraśītalāni  
vidyādharādhyuṣitachāruśīlātālāni □  
sthānāni kiṃ himavataḥ pralayaṃ gatāni

yatsāvamānaparapiṇḍaratā manuṣyāḥ □ 3.24 □

kiṃ kandāḥ kandarēbhyaḥ pralayaṃ upagatā nirjharā vā giribhyaḥ  
pradhvastā vā tarubhyaḥ sarasagalabhṛtō valkalinyaścha śākhāḥ □  
vīkṣyantē yanmukhāni prasabhaṃ apagataprasāyāṇāṃ khalānāṃ  
duḥkhāptasvalpavittasmayapavanavaśānartitabhrūlatāni □ 3.25 □

puṇyairmūlaphalaistathā praṇayinīm vṛttiṃ kuruṣvādhunā  
bhūśayyāṃ navapallavairakṛpaṇairuttiṣṭha yāvō vanam □  
kṣudrāṇāṃ avivēkamūḍhamanasāṃ yatrēśvarāṇāṃ sadā  
vittavyādhivikāravihvalagirāṃ nāmāpi na śrūyatē □ 3.26 □

phalaṃ svēchChālabhyaṃ prativanaṃ akhēdaṃ kṣitiruhāṃ  
payaḥ sthānē sthānē śīśiramadhuraṃ puṇyasaritām □  
mṛdusparśā śayyā sulalitalatāpallavamayī  
sahantē santāpaṃ tadapi dhanināṃ dvāri kṛpaṇāḥ □ 3.27 □

yē vartantē dhanapatipuraḥ prārthanāduḥkhabhājō  
yē chālpatvaṃ dadhati viṣayākṣēpaparyāptabuddhēḥ □  
tēṣāṃ antaḥsphuritahasitaṃ vāsarāṇi smarēyaṃ  
dhyānachChēdē śikharikuharagrāvaśayyāniṣaṇṇaḥ □ 3.28 □

yē santōṣanirantarapramuditastēṣāṃ na bhinnā mudō  
yē tvanyē dhanalubdhasaṅkaladhiyastēsāṃ na tṛṣṇāhatā □  
itthaṃ kasya kṛtē kutaḥ sa vidhinā kīdṛkpadaṃ sampadāṃ  
svātmanyēva samāptahēmamahimā mēurna mē rōchatē □ 3.29 □

bhikṣāhāraṃ adainyaṃ apratisukhaṃ bhītichChidaṃ sarvatō  
durmātsaryamadābhīmānamathanaṃ duḥkhaughavidhvaṃsanam □  
sarvatrānvahaṃ aprayatnasulabhaṃ sādhipriyaṃ pāvanaṃ  
śambhōḥ satraṃ avāyaṃ akṣayanidhiṃ śaṃsanti yōgīśvarāḥ □ 3.30 □

bhōgē rōgabhayaṃ kulē chyutibhayaṃ vittē nṛpālādbhayaṃ  
mānē dhainyabhayaṃ balē ripubhayaṃ rūpē jarāya bhayaṃ □  
śāstrē vādibhayaṃ guṇē khalabhayaṃ kāyē kṛtāntādbhayaṃ  
sarvaṃ vastu bhayānviṭaṃ bhuvī nṛṇāṃ vairāgyamēvādbhayaṃ □ 3.31 □

ākṛāntaṃ maraṇēna janma jarasā chātyujjvalaṃ yauvanaṃ  
santōṣō dhanalipsayā śamamukhaṃ prauḍhāṅganāvibhramaiḥ □  
lōkairmatsaribhirguṇā vanabhuvō vyālairnṛpā durjanair  
asthairyēṇa vibhūtayō'pyapahatā grastaṃ na kiṃ kēna vā □ 3.32 □

ādhipyādhisātairjanasya vividhairārōgyaṃ unmūlyatē  
lakṣmīryatra patanti tatra vivṛtadvārā iva vyāpadaḥ □  
jātaṃ jātaṃ avaśyaṃ āśu vivaśaṃ mṛtyuḥ karōtyātmasāt  
tatkṛiṃ tēna nirāṅkuśēna vidhinā yannirmitaṃ susthiram □ 3.33 □

bhōgāstuṅgatarāṅgabhaṅgataralāḥ prāṇāḥ kṣaṇadhvaṃsinaḥ  
stōkānyēva dināni yauvanasukhaṃ sphūrtiḥ priyāsu sthitā □  
tatsaṃsāraṃ asāraṃ ēva nikhilaṃ buddhvā budhā bōdhakā  
lōkānugrahapēśalēna manasā yatnaḥ samādhīyatām □ 3.34 □

bhōgā mēghavitānamadhyavilasatsaudāminīchañchalā  
āyurvāyuvighaṭṭitābjapaṭalīlīnāmbuvadbhaṅguram □  
līlā yauvanalālasāstanubhṛtām ityākalayya drutaṃ  
yōgē dhairyasamādhisiddhisulabhē buddhiṃ vidadhvaṃ budhāḥ □ 3.35 □

bhōgē rōgabhayaṃ kulē chyutibhayaṃ vittē nṛpālādbhayaṃ  
mānē dainyabhayaṃ balē ripubhayaṃ rūpē jarāyā bhayaṃ □  
śāstrē vādibhayaṃ guṇē khalabhayaṃ kāyē kṛtāntādbhayaṃ  
sarvaṃ vastu bhayānviṭaṃ bhuvī nṛṇām vairāgyamēvādbhayaṃ □ 3.36 □

kṛchChrēṇāmēdhyamadhyē niyamitatanubhiḥ sthīyatē garbhavāsē  
kāntāviślēśaduḥkhavyatikaraviṣamō yauvanē chōpabhōgaḥ □  
vāmākṣīṇām avajñāvihasitavasatirvṛddhabhāvō’nyasādhuḥ  
saṃsārē rē manuṣyā vadata yadi sukhaṃ svalpaṃ apyasti kiñchith □ 3.37 □

vyāghrīva tiṣṭhati jarā paritarjayanti  
rōgāścha śatrava iva praharanti dēham □  
āyuhḥ parisravanti bhinnaghaṭṭādivāmbhō  
lōkastathāpyahitaṃ ācharatīti chitram □ 3.38 □

bhōgā bhaṅguravṛttayō bahuvīdhāstairēva chāyaṃ bhavastat  
kasyēha kṛtē paribhramata rē lōkāḥ kṛtaṃ chēṣṭataiḥ □  
āśāpāśāsatāpaśāntiviśadaṃ chētaḥsamādhīyatām  
kāmoṭpattivaśātsvadhāmani yadi śraddēyaṃ asmadvachaḥ □ 3.39 □

sakhē dhanyāḥ kēchittruṭītabhavabandhavyatīkarā  
vanāntē chittāntarviṣaṃ aviṣayāśītviṣagatāḥ □  
śarachchandrajyōtsnādhavalagaganābhōgasubhagām  
nayantē yē rātriṃ sukṛtachayachintaikaśaraṇāḥ □ 3.391 □

brahmēndrādīmarudgaṇāmstrṇakaṇānyatra sthitō manyatē  
yatsvādādvirasā bhavanti vibhavāstrailōkyarājyādayaḥ □  
bhōgaḥ kō’pi sa ēva ēka paramō nityōditō jṛmbhatē

bhōḥ sādho kṣaṇabhāṅgurē taditarē bhōgē ratiṃ mā kṛthāḥ 3.40

sā ramyā nagarī mahānsa nṛpatiḥ sāmantachakraṃ cha tat  
pārśvē tasya cha sā vidagdhapariṣattāśchandrabimbānanāḥ   
udvṛttaḥ sa rājaputranivahastē vandinastāḥ kathāḥ  
sarvaṃ yasya vaśādagātsmṛtipathaṃ kālāya tasmai namaḥ 3.41

yatrānēkaḥ kvachidapi grhē tatra tiṣṭhatyathaikō  
yatrāpyēkastadanu bahavastatra naikō’pi chāntē   
itthaṃ nayau rajanidivasau lōlayandvāvivākṣau  
kālaḥ kalyō bhuvanaphalakē kraḍati prāṇiśāraiḥ 3.42

ādityasya gatāgatairaharahaḥ saṅkṣīyatē jīvitam  
vyāpāraibahukāryabhāragurubhiḥ kālō’pi na jñāyatē   
dṛṣṭvā janmajarāvīpattimaraṇam trāsaścha nōtpadyatē  
pītvā mōhamayīṃ pramādamadirāṃ unmattabhūtam jagath 3.43

rātriḥ saiva punaḥ sa ēva divasō matvā mudhā jantavō  
dhāvantyudyaminastathaiva nibhṛtaprārabdhatattatkriyāḥ   
vyāpāraiḥ punaruktabhūtaviṣayairitthaṃ vidhēnāmunā  
saṃsārēṇa kdarthitā vyaṃ ahō mōhāna lajjāmahē 3.44

na dhyānam padaṃ īśvarasya vidhivatsaṃsāravichChittayē  
svargadvārapapāṭapāṭanapaṭurdharmō’pi nōpārjitaḥ   
nārīpīnapayōdharōruyugalaṃ svapnē’pi nālīṅgitaṃ  
mātuḥ kēvalam ēva yauvanavanachChēdē kuṭhārā vyaṃ 3.45

nābhyastā prativādivṛndadamanī vidyā vinītōchitā  
khaḍgāgraiḥ karikumbhapīṭhadalanairnākaṃ na nītam yaśaḥ   
kāntākaumalapallavādhararasaḥ pītō na chandrōdayē  
tāruṇyam gataṃ ēva niṣphalam ahō śūnyālayē dīpavath 3.46

vidyā nādhigatā kalaṅkarahitā vittaṃ cha nōpārjitaṃ  
śuśrūṣāpi samāhitēna manasā pitrōrna sampāditā   
ālōlāyatalōchanāḥ priyatamāḥ svapnē’pi nālīṅgitāḥ  
kālō’yam parapiṅḍalōlupatayā kākairiva prēryatē 3.47

vyaṃ yēbhyō jātāśchiraparigatā ēva khalu tē  
samaṃ yaiḥ saṃvṛddhāḥ smṛtiviṣayatām tē’pi gamitāḥ   
idānīm ētē smaḥ pratidivasam āsannapatanā  
gatāstulyāvasthām sikatilanadītīratarubhiḥ 3.48

āyurvarṣāsatam n'eṅṅāṃ parimitam rātrau tadardham gatam  
tasyārdhasya parasya chārdham aparam bālatvavṛddhatvayōḥ □  
sēṣam vyādhiviyōgaduhkhasahitam sēvādibhirnīyatē  
jīvē vāritaraṅgachañchalatarē saukhyam kutaḥ prāṇinām □ 3.49 □

kṣaṇam bālō bhūtvā kṣaṇam pai yuvā kāmarasikaḥ  
kṣaṇam vittairhīnaḥ kṣaṇam api cha sampūrṇavibhavaḥ □  
jarājīrṇairāṅgairnaṭa iva balīmaṇḍitatanūr  
naraḥ saṃsārāntē viśati yamadhānīyavanikām □ 3.50 □

tvam rājā vyaṃ apyupāsitaguruprajñābhīmānōnnatāḥ  
khyātastvam vibhavairyaśāṃsi kavayō dikṣu pratanvanti naḥ □  
ittham mānadhanātidūram ubhayōrapyāvayōrantaram  
yadyasmāsu parānmukhō'si vyaṃ apyēkāntatō niḥsprhā □ 3.51 □

arthānām īśiṣē tvam vyaṃ api cha girām īśmahē yāvadartham  
sūrastvam vādidarpavyupaśamanavidhāvakṣayam pāṭavam naḥ □  
sēvantē tvām dhanāḍhyā matimalahatayēmām api śrōtukāmāmāy  
apyāsthā na tē chēttvayi mama nitarām ēva rājannanāsthā □ 3.52 □

vyaṃ iha parituṣṭā valkalaistvam dukūlaiḥ  
sama iha paritōṣō nirviśēṣō viśēṣaḥ □  
sa tu bhavatu daridrō yasya tṛṣṇā viśālā  
manasi cha parituṣṭē kō'rthavānkō daridraḥ □ 3.53 □

phalam alam aśanāya svādu pānāya tōyam  
kṣitirapi śayanārtham vāsasē valkalam cha □  
navaghanamadhupānabhrāntasarvēndriyāṅāmavinayam  
anumantum nōtsahē durjanānām □ 3.54 □

aśnīmahī vyaṃ bhikṣām āśāvāsō vaśīmahi □  
śayīmahi mahīprṣṭhē kurvīmahi kiṃ īśvaraiḥ □ 3.55 □

na naṭā nā viṭā na gāyakā na cha sabhyētaravādachuñchavaḥ □  
nṛpam īkṣitum atra kē vyaṃ stanabhārānamitā na yōṣitaḥ □ 3.56 □

vipulahṛdayairīśairētajjagajjanitam purā  
vidhṛtam aparairdattam chānyairvijitya tṛṇam yathā □  
iha hi bhuvanānyanyairdhīrāschaturdaśa bhuñjatē  
katipayapurāsvāmyē puṃsām ka ēṣa madajvaraḥ □ 3.57 □

abhuktāyām yasyām kṣaṇam api na yātam nṛpaśatair  
dhuvastasyā lābhē ka iva bahumānaḥ kṣitibhṛtām □

tadaṃśasyāpyaṃśē tadavayalēśē'pi patayō  
viśādē kartavyē vidadhati jaḍāḥ pratyuta mudam □ 3.58 □

mṛtpiṇḍō jalarēkhayā balayatiḥ sarvō'pyayaṃ nanvaṇuḥ  
svāṃśīkr̥tya sa ēva saṅgaraśatai rājñāṃ gaṇā bhuñjatē □  
yē dadyurdadatō'thavā kiṃ aparaṃ kṣudrā daridraṃ bhṛśaṃ  
dhigdhiḥkṭānpuruṣādhamāndhanakaṇānvāñChanti tēbhyō'pi yē □ 3.59 □

sa jātaḥ kō'pyāsīnmadanaripuṇā mūrdhni dhavalaṃ  
kapālaṃ yasyōchchairvinihitam alaṅkāraavidhayē □  
nṛbhiḥ prāṇatrāṇapravaṇamatibhiḥ kaiśchidadhunā  
namadbhiḥ kaḥ puṃsāṃ ayaṃ atuladarpaḥvarabharaḥ □ 3.60 □

parēśāṃ chētāṃsi pratidivasam ārādhya bahudhā  
prasādam kiṃ nētuṃ viśasi hṛdaya klēśakalitam □  
prasannē tvayyantaḥsavayamuditachintāmaṇigaṇō  
viviktaḥ saṅkalpaḥ kiṃ abhilaṣitam puṣyati na tē □ 3.61 □

satyāṃ ēva trilōkīsariti haraśiraśchumbinīvachChaṭāyāṃ  
sadvṛttiṃ kalpayantyāṃ baṭaviṭapabhavairvalkalaiḥ satphalaiścha □  
kō'yaṃ vidvānvipattijvarajanitarujātīvaduhkhāsikānām  
vaktraṃ vīkṣēta duḥsthē yadi hi na vibhṛyātsvē kuṭumbē'nukampām □ 3.611 □

paribhramasi kiṃ mudhā kvachana chitta viśrāmyatām  
svayaṃ bhavati yadyathā bhavati tattathā nānyathā □  
atītam ananusmarannapi cha bhāvyasaṅkalpayannatarkita  
samāgamānubhavāmi bhōganāham □ 3.62 □

ētasmādviramēndriyārthagahanādāyāsakādāśrayaśrēyō  
mārgaṃ aśēṣaduḥkhaśamanavyāpāradakṣaṃ kṣaṇāt □  
svātmībhāvaṃ upaihi santyaja nijāṃ kallōlalōlaṃ gatim  
mā bhūyō bhaja bhaṅgurām bhavaratiṃ chētaḥ prasīdādhunā □ 3.63 □

mōhaṃ mārjaya tāṃ upārjaya ratiṃ chandrārdhachūḍāmaṇau  
chētaḥ svargataraṅgiṇītaṭabhuvāṃ āsaṅgaṃ aṅgīkuru □  
kō vā vīchiṣu budbudēṣu cha taḍillēkhāsu cha śrīṣu cha  
jvālāgrēṣu cha pannagēṣu saridvēgēṣu cha chapratyayaḥ □ 3.64 □

chētaśchintaya mā ramāṃ sakṛdimāṃ asthāyinīm āsthayā  
bhūpālabhrukuṭīkuṭīviharaṇavyāpārāpaṇyāṅganām □  
kanthākañchukinaḥ praviśya bhavanadvārāṇi vārāṇasīrathyā  
paṅktiṣu pāṇipātrapatitām bhikṣāṃ apēkṣāmahē □ 3.65 □



agrē gītaṃ sarasakavayaḥ pārśvayōrdākṣiṇātyāḥ  
paśchāllīlāvalayaraṇitaṃ chāmaragrāhiṇīnām □  
yadyastyēvaṃ kuru bhavarasāsvādanē lampaṭatvaṃ  
nō chēchchētaḥ praviśa sahasā nirvikalpē samādhau □ 3.66 □

prāptāḥ śriyaḥ sakalakāmadudhāstataḥ kiṃ  
nyastaṃ padaṃ śirasi vidviṣatāṃ tataḥ kim □  
sampāditāḥ praṇayinō vibhavaistataḥ kiṃ  
kalpaṃ sthitāstanubhṛtāṃ tanavastataḥ kim □ 3.67 □

bhaktirbhavē maraṇajanmabhayaṃ hṛdisthaṃ  
snēhō na bandhuṣu na manmathajā vikārāḥ □  
saṃsarja dōṣarahitā vijayā vanāntā  
vairāgyaṃ asti kiṃ itaḥ paramarthanīyam □ 3.68 □

tasmādanantaṃ ajaraṃ paramaṃ vikāsi  
tadbrahma chintaya kiṃ ēbhirasadvikalpaiḥ □  
yasyānuṣaṅgiṇa imē bhuvanādhipatyabhōgādayaḥ  
kṛpaṇalōkamatā bhavanti □ 3.69 □

pātālaṃ āviśasi yāsi nabhō vilaṅghya  
dīnmaṇḍalaṃ bhramasi mānasa chāpalēna □  
bhrāntyāpi jātu vimalaṃ kathaṃ ātmanīnaṃ  
na brahma saṃsarasi virvṛtimaṃ ēṣi yēna □ 3.70 □

kiṃ vēdaiḥ smṛtibhiḥ purāṇapaṭhanaiḥ śāstrairmahāvistaraiḥ  
svargagrāmakuṭīnivāsaphaladaiḥ karmakriyāvibhramaiḥ □  
muktvaikaṃ bhavaduḥkhabhārarachanāvidhvaṃsakālānalaṃ  
svātmānandapadapravēśakalanaṃ śēsairvāṅigvṛttibhiḥ □ 3.71 □

nāyaṃ tē samayō rahasyaṃ adhunā nidrāti nāthō yadi  
sthitvā drakṣyati kupyati prabhuriti dvārēṣu yēṣāṃ vachaḥ □  
chētastānapahāya yāhi bhavanaṃ dēvasya viśvēśitur  
nirdauvārikanirdayōktyaparūṣaṃ niḥsaumaśarmapradam □ 3.711 □

yatō mēruḥ śrīmānnipatati yugāntāgnivalitaḥ  
samudrāḥ śuṣyanti prachuramakaragrāhanilayāḥ □  
dharā gachChatyantaṃ dharaṇidharapādairapi dhṛtā  
śarīrē kā vārtā karikalabhakarṇāgrachapalē □ 3.72 □

gātraṃ saṅkuchitaṃ gatirvigalitā bhraṣṭā cha dantāvalir  
dṛṣṭirnakṣyati vardhatē vadhiratā vaktraṃ cha lālāyatē □  
vākyaṃ nādriyatē cha bāndhavajanō bhāryā na śuśrūṣatē

hā kaṣṭaṃ puruṣasya jīrṇavayasaḥ putrō'pyamitrāyatē □ 3.73 □

varṇaṃ sitaṃ śirasi vīkṣya śirōruhāṇāṃ  
sthānaṃ jarāparibhavasya tadā pumāṃsam □  
ārōpitāṃsthiśatakaṃ parihṛtya yānti  
chaṇḍālakūpaṃ iva dūratarāṃ taruṇyaḥ □ 3.74 □

yāvatsvastaṃ idaṃ śarīraṃ arujaṃ yāvachcha dūrē jarā  
yāvachchēndriyaśaktirapratihatā yāvatkṣayō nāyuṣaḥ □  
ātmaśrēyasi tāvadēva viduṣā kāryaḥ prayatnō mahān  
sandīptē bhavanē tu kūpakhananaṃ pratyudyamaḥ kīdrśaḥ □ 3.75 □

tapasyantaḥ santaḥ kiṃ adhinivasāmaḥ suranadīṃ  
guṇōdārāndārānuta paricharāmaḥ savinayam □  
pibāmaḥ śāstraughānutavidhakāvyaṃṛtarasān  
na vidmaḥ kiṃ kurmaḥ katipayanimēṣāyuṣi janē □ 3.76 □

durārādhyāśchāmī turagachalachittāḥ kṣitibhujō  
vayaṃ tu sthūlēchChāḥ sumahati phalē baddhamanasaḥ □  
jarā dēhaṃ mṛtyurharati dayitaṃ jīvitaṃ idaṃ  
sakhē nānyachChrēyō jagati viduṣē'nyatra tapasaḥ □ 3.77 □

mānē mlāyini khaṇḍitē cha vasuni vyarthē prayātē'rthini  
kṣiṇē bandhujanē gatē parijanē naṣṭē śanairyauvanē □  
yuktaṃ kēvalaṃ ētadēva sudhiyāṃ yajjahnukanyāpayaḥpūtāgrāva  
girīndrakandarataṭikuñjē nivāsaḥ kvachith □ 3.78 □

ramyāśchandramarīchayastrṇavatī ramyā vanāntasthalī  
ramyaṃ sādhusamāgamāgatasukhaṃ kāvyēṣu ramyāḥ kathāḥ □  
kōpōpāhitabāṣpabindutaralaṃ ramyaṃ priyāyā mukhaṃ  
sarvaṃ ramyaṃ anityatāṃ upagatē chittē na kiñchitpunaḥ □ 3.79 □

ramyaṃ harmyatalaṃ na kiṃ vasatayē śravyaṃ na gēyādikaṃ  
kiṃ vā prāṇasamāsamāgamasukhaṃ naivādhikapṛitayē □  
kintu bhrāntapataṅgakṣapavanavyālōladīpāṅkurachChāyā  
chañchalaṃ ākalayya sakalaṃ santō vanāntaṃ gatāḥ □ 3.80 □

ā saṃsārātribhuvanaṃ idaṃ chinvatāṃ tāttādrṇnaivāsmākaṃ  
nayanapadavīṃ śrōtramārgaṃ gatō vā □  
yō'yaṃ dhattē viṣayakariṇō gāḍhagūḍhābhimānakṣīvasyāntaḥ  
karaṇakariṇaḥ saṃyamālānalīlām □ 3.81 □

yadētatsvachChandaṃ viharāṇaṃ akārpaṇyaṃ aśanaṃ  
sahāryaiḥ saṃvāsaḥ śrutaṃ upaśamaikavrataphalam □  
manō mandaspandaṃ bahirapi chirasyāpi vimṛśanna  
jānē kasyaiṣā pariṇatirudārasya tapasaḥ □ 3.82 □

jīrṇā ēva manōrathāścha hṛdayē yātaṃ cha tadyauvanaṃ  
hantāṅgēṣu guṇāśbandhyaphalatāṃ yātā guṇajñairvinā □  
kiṃ yuktaṃ sahasābhyupaiti balavānkālaḥ kṛtāntō'kṣamī  
hā jñātaṃ madanāntakāṅghriyugalaṃ muktvāsti nānyō gatiḥ □ 3.83 □

mahēśvarē vā jagatāṃ adhīśvarē  
janārdanē vā jagadantarātmani □  
na vastubhēdapratipattirasti mē  
tathāpi bhaktistarūṇēnduśēkharē □ 3.84 □

sphuratsphārajyōtsnādhalitatalē kvāpi pulinē  
sukhāsīnāḥ śāntadhvantisu rajanīṣu dyusaritaḥ □  
bhavābhōgōdvignāḥ śiva śiva śivētyuchchavachasaḥ  
kadā yāsyāmō'targatabahulabāṣpākuladaśām □ 3.85 □

mahādēvō dēvaḥ saridapi cha saiṣā surasaridguhā  
ēvāgāraṃ vasanaṃ api tā ēva haritaḥ □  
suhṛdā kālō'yaṃ vrataṃ idaṃ adainyavrataṃ idaṃ  
kiyadvā vakṣyāmō vaṭaviṭapa ēvāstu dayitā □ 3. □

vitīrṇē sarvasvē taruṇakarūṇāpūrṇahṛdayāḥ  
smarantaḥ saṃsārē viguṇapariṇāmāṃ vidhigatim □  
vayaṃ puṇyāraṇyē pariṇataśarachchandrakiraṇās  
triyāmā nēsyāmō haracharaṇachintaikaśaraṇāḥ □ 3.86 □

kadā vārāṇasyāṃ amarataṭinīrōdhasi vasan  
vasānaḥ kaupīnaṃ śirasi nidadhānō'ñjalipuṭam □  
ayē gaurīnātha tripurahara śambhō trinayana  
prasīdētyākrōśannimiṣaṃ iva nēṣyāmi divasān □ 3.87 □

udyānēṣu vichitrabhōjanavidhistīvrātītvraṃ tapaḥ  
kaupīnāvaraṇaṃ suvastraṃ amitaṃ bhikṣāṭanaṃ maṇḍanam □  
āsannaṃ maraṇaṃ cha maṅgalasamaṃ yasyāṃ samutpadyatē  
tāṃ kāśīm parihr̥tya hanta vibudhairanyatra kiṃ sthīyatē □ 3. □

snātvā gāṅgaiḥ payōbhiḥ śuchikusumaphalairarchayitvā vibhō tvā  
dhyēyē dhyānaṃ nivēśya kṣitidharakuharagrāvaparyāṅkamūlē □  
ātmārāmaḥ phalāśī guruvachanaratastvatprasādātsmarārē

duḥkhaṃ mōkṣyē kadāhaṃ samakaracharaṇē puṃsi sēvāsamuttham ॥ 3.88 ॥

ēkākī niḥspr̥haḥ śāntaḥ pāṇipātrō digambaraḥ ॥  
kadā śambhō bhaviṣyāmi karmanirmūlanakṣamaḥ ॥ 3.89 ॥

pāṇiṃ pātrayatāṃ nisargaśuchinā bhaikṣēṇa santuṣyatāṃ  
yatra kvāpi niṣīdatāṃ bahutr̥ṇaṃ viśvaṃ muhuḥ paśyatām ॥  
atyāgē'pi tanōrakhaṇḍaparamānandāvabōdhaspr̥śā  
madhvā kō'pi śivaprasādāsulabhaḥ sampatsyatē yōginām ॥ 3.90 ॥

kaupīnaṃ śatakhaṇḍajarjarataraṃ kanthā punastādṛśī  
naiśchintyaṃ nirapēkṣabhaikṣyaṃ aśanaṃ nidrā śmaśānē vanē ॥  
svātantryēṇa niraṅkuśaṃ viharaṇaṃ svāntaṃ praśāntaṃ sadā  
sthairyāṃ yōgamahōtsavē'pi cha yadi trailōkyarājyēna kim ॥ 3.91 ॥

brahmāṇḍaṃ maṇḍalīmātraṃ kiṃ lōbhāya manasvinaḥ ॥  
śapharīsphurtēnābdhiḥ kṣubdhō na khalu jāyatē ॥ 3.92 ॥

mātarlakṣmi bhajasva kañchidaparaṃ matkāṅkṣiṇī mā sma bhūr  
bhōgēṣu spr̥hayālavastava vaśē kā niḥspr̥hāṇām asi ॥  
sadyaḥ syūtapalāśapatrapuṭikāpātraiḥ pavitrīkṛtair  
bhikṣāvastubhirēva samprati vayaṃ vṛttiṃ samīhāmahē ॥ 3.93 ॥

mahāśayyā pṛthvī vipulaṃ upadhānaṃ bhujalatāṃ  
vitānaṃ chākāśaṃ vyajanaṃ anukūlō'yaṃ anilaḥ ॥  
śarachchandrō dīpō virativanitāsaṅgamuditaḥ  
sukhī śāntaḥ śētē muniratanubhūtirṇpa iva ॥ 3.94 ॥

bhikṣāsī janamadyasaṅgarahitaḥ svāyattachēṣṭaḥ sadā  
hānādānaviraktamārganirataḥ kaśchittapasvī sthitaḥ ॥  
rathyākīrṇaviśīrṇajīrṇavasanaḥ samprāptakanthāsanō  
nirmānō nirahaṅkṛtiḥ śamasukhābhōgaikabaddhaspr̥haḥ ॥ 3.95 ॥

chaṇḍālaḥ kiṃ ayaṃ dvijātirathavā śūdrō'tha kiṃ tāpasaḥ  
kiṃ vā tattvavivēkapēśalamatiryōgīśvaraḥ kō'pi kim ॥  
ityutpannavikalpajalpamukharairābhāṣyamāṇā janair  
na kruddhāḥ pathi naiva tuṣṭamānasō yānti svayaṃ yōginaḥ ॥ 3.96 ॥

hiṃsāsūnyaṃ ayatnalabhyaṃ aśanaṃ dhātrā marutkalpitaṃ  
vyālānaṃ paśavastr̥ṇāṅkurabhujastuṣṭāḥ sthalīśāyinaḥ ॥  
saṃsārārṇavalaṅghanakṣamadhiyāṃ vṛttiḥ kṛtā sā ṇṇām  
tām anvēṣayatāṃ prayānti satataṃ sarvaṃ samāptiṃ guṇāḥ ॥ 3.97 ॥

gaṅgātīrē himagiriśilābaddhapadmāsanasya  
brahmadhyānābhyasanavidhinā yōganidrāṃ gatasya □  
kiṃ tairbhāvyaṃ mama sudivasairyatra tē nirviśāṅkāḥ  
kaṇḍūyantē jaraṭhahariṇāḥ svāṅgaṃ aṅgē madīyē □ 3.98 □

jīrṇāḥ kanthā tataḥ kiṃ sitaṃ amalapaṭaṃ paṭṭasūtraṃ tataḥ kiṃ  
ēkā bhāryā tataḥ kiṃ hayakarīsugaṇairāvṛtō vā tataḥ kim □  
bhaktaṃ bhuktaṃ tataḥ kiṃ kadaśanaṃ athavā vāsarāntē tataḥ kiṃ  
vyaktajyōtirna vāntarmathitabhavabhayaṃ vaibhavaṃ vā tataḥ kim □ 3. □

pāṇiḥ pātraṃ pavitraṃ bhramaṇaparigataṃ bhaikṣyaṃ akṣayyaṃ annaṃ  
vistīrṇaṃ vastraṃ āśādaśakaṃ achapalaṃ talpaṃ asvalpaṃ urvīm □  
yēśāṃ niḥsaṅgatāṅgīkaraṇapariṇatasvāntasantōṣiṇastē  
dhanyāḥ sannyastadainyavyatikaranikarāḥ karma nirmūlayanti □ 3.99 □

trailōkyādhipatitvaṃ ēva virasaṃ yasminmahāśāsanē  
tallabdhvāsanavastraṃānaghaṭanē bhōgē ratiṃ mā kṛthāḥ □  
bhōgaḥ kō'pi sa ēka ēva paramō nityōditā jṛmbhanē  
yatsvādādvirasā bhavanti visayāstrailōkyarājyādayaḥ □ 3.991 □

mātarmēdini tāta māruti sakhē tējaḥ subandhō jala  
bhrātarvyauma nibaddha ēśa bhavatāṃ antyaḥ praṇāmāñjaliḥ □  
yuṣmatsaṅgavaśōpajātasukṛtasphārasphurannirmalajñānāpāsta  
samastamōhamahimā līnē parabrahmaṇi □ 3.100 □

śayyā śailaśilāgrhaṃ giriguhā vastraṃ taruṇāṃ tvachaḥ  
sāraṅgāḥ suhr̥dō nanu kṣitiruhāṃ vṛttiḥ phalaiḥ kaumalaiḥ □  
yēsāṃ nirjharaṃ ambupānaṃ uchitaṃ ratyai tu vidyāṅganā  
manyē tē paramēśvarāḥ śīrasi yari baddhō na sēvāñjaliḥ □ 3.1001 □

dhairyaṃ yasya pitā kṣamā cha jananī śāntiśchiraṃ gēhinī  
satyaṃ mitraṃ idaṃ dayā cha bhaginī bhrātā manaḥsaṃyamah □  
śayyā bhūmitalaṃ diśō'pi vasanaṃ jñānāmṛtaṃ bhōjanaṃ  
hyētē yasya kuṭumbinō vada sakhē kasmādbhayaṃ yōginaḥ □ 3.1002 □

ahō vā hārē vā balavati ripau vā suhr̥di vā  
maṇau vā lōṣṭhē vā kusumaśāyanē vā dṛṣadi vā □  
tṛṇē vā straiṇē vā mama samadṛśō yānti divasāḥ  
kvachitpuṇyāraṇyē śiva śiva śivēti pralapataḥ □ 3.1003 □